

Interviu cu Jerzy Kornowicz, compozitor și pianist, Director al Festivalului "Toamna Varșoviană"

Laura Ana Mânzat: *Domnule Jerzy Kornowicz, sunteți compozitor, dar și interpret în concertul de la Sala Dalles. Aș vrea să-mi descrieți ansamblul d-voastră, "Mud Cavaliers Polonia".*

Jerzy Kornowicz: Este un grup format din compozitori care improvizează, deși fiecare este specializat pe un alt tip de muzică. Am apărut în anul 2003 fiind toți pasionați de cercetarea fenomenului muzical contemporan, așa cum apare el în culturi diferite.

L. A. M.: *Și fiecare compozitor va improviza la un alt instrument? Am văzut că aveți și instrumente populare în grupul d-voastră improvizatoric. De asemenea, aș vrea să vă întreb dacă sunteți și dirijorul ansamblului?*

J. K.: Exact. Eu personal sunt pianist dar și dirijor. Instrumentele populare pe care vom improviza depind de circumstanțe. Aici în București nu am găsit prea multe instrumente tradiționale, însă vor fi doi dintre membrii

Jerzy Kornowicz

ansamblului care le vor folosi, Mieczysław Litwinski, vocalistul nostru și Ryszard Latecki, compozitorul care cântă și la trompetă. Am și transportat niște instrumente în vederea acestui concert, cum ar fi harmonium sau unele instrumente vechi cu coarde, din familia lăutelor.

L. A. M.: *Puteți să ne dați și câteva informații despre lucrare? Veți avea un concert cu o singură lucrare. Să ne explicați la ce se referă titlul ei și poate, să ne dați și câteva idei care să ajute publicul să înțeleagă această muzică.*

J. K.: Titlul este "Witkacy Archipelago", este o muzică inspirată de drama "Pantofarii" a unui important scriitor, filozof, pictor, fotograf, cu o mare influență în Polonia dar și în străinătate în epoca lui, Stanisław Ignacy Witkiewicz. "Witkacy" este o anagramă a numelui său.

El a fost foarte implicat în viața socială și a fost afectat de două revoluții. Prima dintre ele, revoluția rusă. Witkacy chiar a participat la războiul dintre armata Țarului, Armata Albă și bolșevici, fiind înrolat în Armata Albă. Atunci, o mare parte din Polonia era sub dominație rusă. De asemenea, el a urmărit cu atenție și ascensiunea fascismului în Germania. A doua revoluție despre care vorbeam, ar fi cea industrială care l-a afectat foarte mult, el era un fin observator al robotizării și

prim moment muzical al recitalului lucrarea *Sonatur pentru vioară solo* a lui **Ioan Dobrinescu**. Concepută în patru secțiuni - *Pulsatio, Naratio, Incantatio* și *Jubilatio* -, *Sonatur* s-a dovedit a fi o lucrare complexă ce propune o trecere relativ alertă printr-o succesiune de stări ce pornește de la pulsația de șaisprezecimi a primei secțiuni în care apar și anumite aluzii la limbajul sonatelor enesciene, continuă cu narațiunea-dialog dintre două personaje reprezentate de o altă pulsație de șaisprezecimi și episoadele desfășurate în pizzicato din *Naratio*, apoi cu discursul în parlando rubato presărat cu trimiteri la folclorul românesc și construit asemenea unei rugăciuni-incantații către divinitate, pentru a ajunge la frenezia din *Jubilatio*, ce preînchipuie modul în care își serbează victoria eroul aflat într-o nevăzută luptă cu propriul destin. În tot acest excurs de o remarcabilă complexitate tematică am putut remarca tocmai determinarea în interpretare a Luminitzei Petre care a contribuit la realizarea unui travaliu tehnic de mare intensitate și a unei melopee dinamice, în care violonista a susținut cu inteligență continuitatea sunetului și a construit frazările astfel încât să răspundă cerințelor expresive ale partituri.

Dacă lucrarea lui Ioan Dobrinescu ne-a purtat în tumultul inflexiunilor de sorginte folclorică, Sonata *Eterna reîntoarcere pentru vioară și pian* de **Theodor Grigoriu** a propus o schimbare de paradigmă sonoră și a adus în prim-plan sonorități ale căror rădăcini se regăsesc în vechea muzică psaltică ortodoxă românească. A treia lucrare din ciclul *Bizant după Bizanț*, ce preia titlul cărții lui Nicolae Iorga și mai cuprinde Sonata *În marea trecere* și Concertul *Trinity* pentru vioară și orchestră, Sonata *Eterna reîntoarcere* este alcătuită din trei secțiuni, *Icoane din trecut*, *Cortinele uitării* și *Clopotele întoarcerii-scurte evocări ale lui Anton Pann*, în care elementele specifice limbajului contemporan se întrepătrund cu anumite specificități ale muzicii bizantine precum alura modală a structurii, prezența isonului ori ornamentarea bogată a liniilor melodice, puse de această dată în contextul unei estetici noi ce presupune inclusiv transformarea acestei variante de exprimare sonoră într-un eșafodaj pentru realizarea unei profunde meditații asupra propriului drum artistic. În acest sens, versiunea Luminitzei Petre, căreia i-a fost alături pianista Ioan Maria Lupașcu, a atras atenția tocmai prin atmosfera spiritualizată creată prin intermediul frazărilor ample și a unei foarte bune însușiri a sensurilor partituri, completată de știința adaptării la cerințele tehnice destul de diverse, aspect dovedit de ambele interprete pe tot parcursul lucrării ce se încheie în sonorități de clopote sugerate atât de vioară, cât mai ales de acompaniamentul pianului.

Ultima lucrare inclusă în programul recitalului de vineri seară a fost *Sonatina pentru vioară și pian* de **Dinu Lipatti**, ce inaugurează șirul lucrărilor inspirate de folclorul românesc compuse de acesta, în care Luminitza Petre și Ioan Maria Lupașcu au relevat publicului și latura virtuosic-ludică a personalităților lor artistice, valorificând caracteristicile opusului interpretat. Utilizarea modurilor populare, a ritmurilor specifice diferitelor genuri folclorice și a cadențelor tipice, încadrate în tiparul formelor clasice și limbajul de tip neoclasic, au ca rezultat o partitură impregnată de ethosul românesc ce a oferit posibilitatea celor două protagoniste să aducă în fața publicului o variantă energică, cu o bogată paletă de procedee tehnice bine articulate și introduse în țesătura partituri, în care caracterul popular autohton este prezent și domină atmosfera sonoră.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

al industrializării vieții dar și al felului prin care noi suntem de fapt controlați prin știri false și alte asemenea lucruri. A suferit din cauza crizei culturale apărute în urma industrializării și ne-a avertizat că civilizația exagerată ne poate fura libertatea. În aceste condiții a trăit acest scriitor pasionat de umanism și de evoluția omului. S-a sinucis în 1939, fugind de armatele sovietice care invadau Polonia.

În "Pantofarii" el analizează evoluția fenomenului "comunism".

L. A. M.: Felul în care d-voastră doriți să construiți lucrarea "Witkacy Archipelago", mă duce cu gândul la o operă în care personajele sunt înlocuite cu imaginile...

J. K.: Aveți dreptate, există elemente care amintesc de o creație de operă, avem în primul rând un cântăreț. Poate că nu este chiar o operă, așa denumi-o mai degrabă "gest vocal". Cel mai mult ne place, nouă interpreților, să o denumim "tratat muzical" legat de fenomenul Witkiewicz. Deci este, în cele din urmă, un spectacol.

L. A. M.: Improvizațiile vor reflecta proiecțiile vizuale?

J. K.: În cazul nostru, improvizațiile urmează un plan pe care l-am construit deja, bineînțeles pornind de la aspectele vizuale. În ciuda imaginilor concrete de la care pornim, create de Adam Kruk, improvizațiile noastre merg către zona abstractului.

Interviu de **Laura Ana MÂNZAT**

Mud Cavaliers: Magic Archipelago

Mud Cavaliers este un fenomen. Un grup polonez de improvizație constituit în 2003 numai din compozitori, fie-

care cu alt tip de formare și specializat pe alt gen de muzică. Împreună însă formează un tot unitar, personal și inedit, care funcționează la perfecție, un *arhipelag* din șase insule muzicale care poartă publicul în călătorii fantastice. Întotdeauna există un scenariu în aparițiile lor scenice, concertele susținute de ei căpătând o dimensiune spectaculară. În seara zilei de 9 noiembrie, programul prezentat în cadrul Festivalului MERIDIAN, *Arhipelagul Witkacy*, a fost un omagiu adus personalității multifacetate ale lui **Stanisław Ignacy Witkiewicz** (1885-1939), filozof, scriitor, fotograf și pictor polonez - "Witkacy" fiind pseudonimul acestuia. Witkiewicz a fost foarte afectat de evenimentele politice - revoluția rusă din 1917 și ascensiunea fascismului în Germania - și de revoluția industrială - robotizarea și industrializarea vieții. Obsesia eliberării de aceste forțe dezumanizante ale răului - revoluția comunistă, revoluția fascistă și revoluția tehnologică - este prezentă și în ultima sa dramă, *Pantofarii*, care a fost sursa de inspirație pentru concertul *Mud Cavaliers*. Witkiewicz s-a sinucis în 1939 când Polonia a fost invadată de armata sovietică.

Structurat în trei părți mari, *Witkacy Archipelago* este realizat în mare parte din mecanisme și straturi care se acumulează cu obstința lentă și monodirecțională a unei mașinării implacabile. Prima secțiune se naște dintr-un ostinato al pianului colorat de intervenții din ce în ce mai "demente", din zona jazz-ului sau a noise-ului sau a muzicilor tradiționale. Gemetele distorsionate ale trompetei poartă de multe ori sugestii animaliere. Vioara suprapune o "lăutărie onirică" peste toată nebunia. Poliritmiile sunt însoțite de un sunet extrem de grav în mediul electronic care dă o notă lugubră și misterioasă întregii acumulări, precum și proiecțiile video hipnotice. O a doua mare secțiune, în nuanță extrem de mică, propune un ambient macabru și rafinat din care se individualizează treptat vocea violonistului - un bocet coșmăresc, "Strigătul" lui Munch șoptit în pianissimo și îngânat de "scârțâiturile" trompetei. Pianul este mângâiat cu niște melisme delicate. Reintegrarea viorii în țesătura sonoră este însoțită de trecerea trompetistului la armonica cu clape. Proiecția video plimbă lent o "lanternă" pe diferite fragmente dintr-o fotografie veche, descoperindu-se la final un soldat înconjurat de oglinzi. O a treia secțiune revine la poliritmii și mecanisme stratificate, o acumulare din ce în ce mai tensionată și nebunească, însoțită de proiecții video abstracte și complexe. Finalul, extrem de impresionant, este o implozie a nebuniei în gesturi sincrone, dirijate de Jerzy Kornowicz (coordonatorul ansamblului), care devin treptat gesturi mute, fără sunet și încremenesc.

Cei șase compozitori și interpreți din *Mud Cavaliers* sunt: Jerzy Kornowicz - pian; Krzysztof Knittel - electronic media; Tadeusz Wielecki - contrabas; Mieczysław Litwiński - instrumente populare, vioară și voce, absolut senzațional; Ryszard Latecki - instrumente populare și trompetă și Tadeusz Sudnik - electronic media. Șase muzicieni

impecabili și pasionați, însoțiți de proiecțiile vizuale ale lui Adam Kruk și sonorizați de Andrzej Kijanowski. Ca și ultima lor vizită în România, tot în cadrul festivalului MERIDIAN (în 2015), au vrăjit (total) un public mult prea puțin numeros. Sper ca următorul concert *Mud Cavaliers* în România să aibă loc cât mai curând și să aibă impactul pe care acest ansamblu cu totul excepțional îl merită.

Diana ROTARU